

2021

Ecologische quickscan Wet natuurbescherming HERZIEND
Natuurmonumenten
Ontwikkeling BC De Onlanderij en Speelnatuur

BUREAU FAUNAX
Tijnjedyk 89
8936 AC Leeuwarden
+316 83 77 25 48
info@faunax.nl
www.faunax.nl
Lid van Netwerk Groene Bureaus

Ecologische quickscan Wet natuurbescherming (HERZIEND) Natuurmonumenten Ontwikkeling BC De Onlanderij en Speelnatuur te Eelderwolde

Leeuwarden, mei 2021

In opdracht van:
Natuurmonumenten

Uitvoering:
Bureau FaunaX

Veldwerk en rapportage:
Mevr. A. Wieringa

Autorisatie:
Dhr. J. Groen & E.P. de Boer

Foto's voorpagina:
Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding: Bureau FaunaX (2021). Ecologische quickscan Wet natuurbescherming (HERZIEND). Natuurmonumenten/ Ontwikkeling BC De Onlanderij en Speelnatuur te Eelderwolde. Rapport 20084. Bureau FaunaX, Leeuwarden.

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Wanneer deze rapportage, op wat voor manier dan ook, wordt aangepast en/of aangevuld door een partij anders dan Bureau FaunaX, verliest deze rapportage zijn validiteit en geldigheid. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	2
1.3	Onderzoeksopzet	2
1.4	Karakteristiek plangebied en planvoornemen.....	3
2	RESULTATEN QUICKSCAN	7
2.1	Flora.....	7
2.2	Vogels	8
2.2.1	Jaarrond beschermde vogelnesten	8
2.2.2	Overige (broed)vogelsoorten.....	9
2.3	Zoogdieren	10
2.3.1	Vleermuizen	10
2.3.2	Overige zoogdieren	11
2.4	Reptielen en amfibieën (herziend).....	12
2.5	Vissen	14
2.6	Ongewervelden	14
2.7	Gebiedsbescherming.....	15
2.7.1	Stikstofgevoeligheid.....	15
2.8	Houtopstanden	16
3	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	17
3.1	Overzicht beschermde soorten	17
3.2	Effectbespreking en aanbevelingen.....	17
3.2.1	Algemene broedvogels.....	17
3.2.2	Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw).....	18
3.2.3	Jaarrond beschermde nesten (huismus)	18
3.2.4	Vleermuizen	18
3.2.5	Boom-/Steenmarter	18
3.2.6	Waterspitsmuis	19
3.2.7	Heikikker (herziend).....	20
3.2.8	Grote modderkruiper.....	20
3.2.9	Zorgplicht	20
3.2.10	Gebiedsbescherming (Nabijheid stikstofgevoelig Natura 2000-gebied) ...	20
3.3	Overzicht vervolgstappen.....	21
4	LITERATUUR EN BRONNEN	22
	BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING	- 1 -
	Wnb Soortbescherming.....	- 1 -

Vogels en verstoring	- 1 -
Vrijgestelde soorten provincie Drenthe	- 1 -
Voorwaarden vrijstellingen	- 2 -
Zorgplicht art 1.11 Wnb.....	- 3 -
Wnb Gebiedsbescherming	- 3 -
Natura 2000-gebieden	- 3 -
Wnb Houtopstanden	- 3 -
NatuurNetwerk Nederland/ Ecologische HoofdStructuur	- 4 -

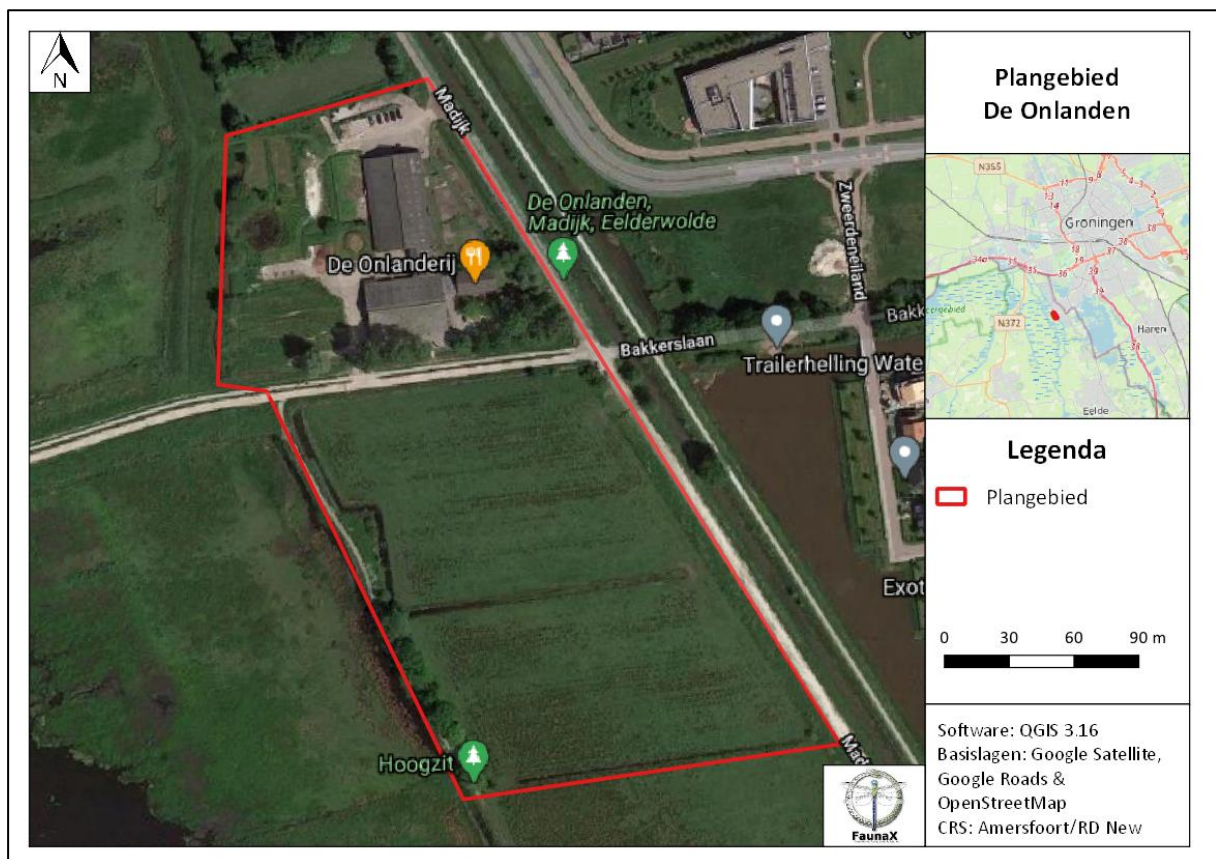
1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

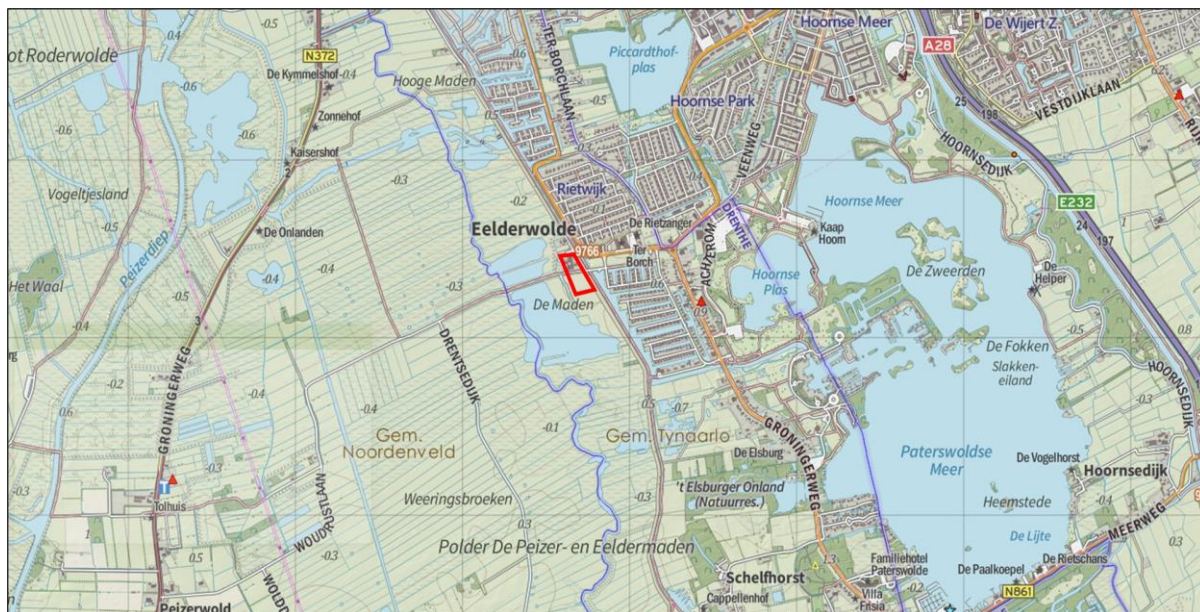
Natuurmonumenten is voornemens delen van het huidige bezoekerscentrum 'De Onlanderij' te slopen om ervoor in de plaats een nieuw centrum te realiseren (figuur 1.1/1.2). Daarnaast zal de bijbehorende tuin en het zuidelijk aangrenzende natuurgebied worden ingericht tot speelnatuur waarbij natuurwaarden vele malen verhoogd worden door middel van aanplanting van een verscheidenheid aan flora en meer habitatdiversiteit creëren op het land en in het water. Ook worden natuurwaarden in en rondom het bezoekerscentrum verhoogd door de realisatie van verblijfgelegenheid voor een scala aan diersoorten.

Ruimtelijke plannen dienen te worden beoordeeld op uitvoerbaarheid, onder meer in relatie tot de natuurwetgeving. Voor meer informatie over de Wet natuurbescherming en de handelwijze wordt verwezen naar Bijlage I.

Zo dient te worden onderzocht of als gevolg van de uitvoering van het plan sprake is van effecten op wettelijk beschermde soorten flora en fauna en/of natuurgebieden (Natura 2000), alsook in het kader van houtopstanden. Om hierin inzicht te krijgen wordt in eerste instantie een ecologische quickscan uitgevoerd. Bij dit onderzoek wordt een inschatting gemaakt van de (mogelijk) binnen de invloedssfeer van het project aanwezige beschermde natuurwaarden en de effecten van de voorgenomen plannen op deze waarden.

Figuur 1.1. Overzicht en ligging van het plangebied te Eelderwolde.

Figuur 1.2. Ligging van het plangebied in rood gemarkeerd (bron: opentopo.nl).

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen binnen het plangebied (biotopen van) onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten voor?
2. Komen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde natuurgebieden voor?
3. Wat zijn de mogelijke effecten van de werkzaamheden op deze beschermde natuurwaarden en -gebieden, zowel tijdens de realisatie als na afloop hiervan?
4. Voor welke soorten en hun leefgebied wordt de wet mogelijk overtreden en in hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
5. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkomen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 4.

1.3 Onderzoeksopzet

Soorten

In opdracht van Natuurmonumenten heeft Bureau FaunaX het planvoornemen door middel van een ecologische Quickscan getoetst aan de natuurwetgeving. Deze Quickscan heeft bestaan uit een bureaustudie en een veldbezoek gebaseerd op ecologisch inzicht (*expert judgement*). Een ecologische Quickscan of beoordeling is meestal de eerste stap van ecologisch onderzoek en is bedoeld om een inschatting te maken van de mogelijke effecten op eventueel aanwezige beschermde flora en fauna en/of natuurgebieden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het veldonderzoek voor deze Quickscan is uitgevoerd op dinsdag 28 april 2020 en vond plaats onder zachte weersomstandigheden (11°C, 3 Bft NO, bewolkt). Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied, waarbij is gelet op de aanwezigheid van (of sporen van) beschermde soorten en op de eventuele aanwezigheid van geschikt leefgebied van deze soorten.

Gebieden - Natura 2000

Behalve dat onderzocht wordt welke soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen voorkomen, wordt ook gecontroleerd of er sprake kan zijn van negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Dit gebeurt middels een grove analyse op basis van de geplande werkzaamheden en de relevante afstand tot de meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden.

Houtopstanden

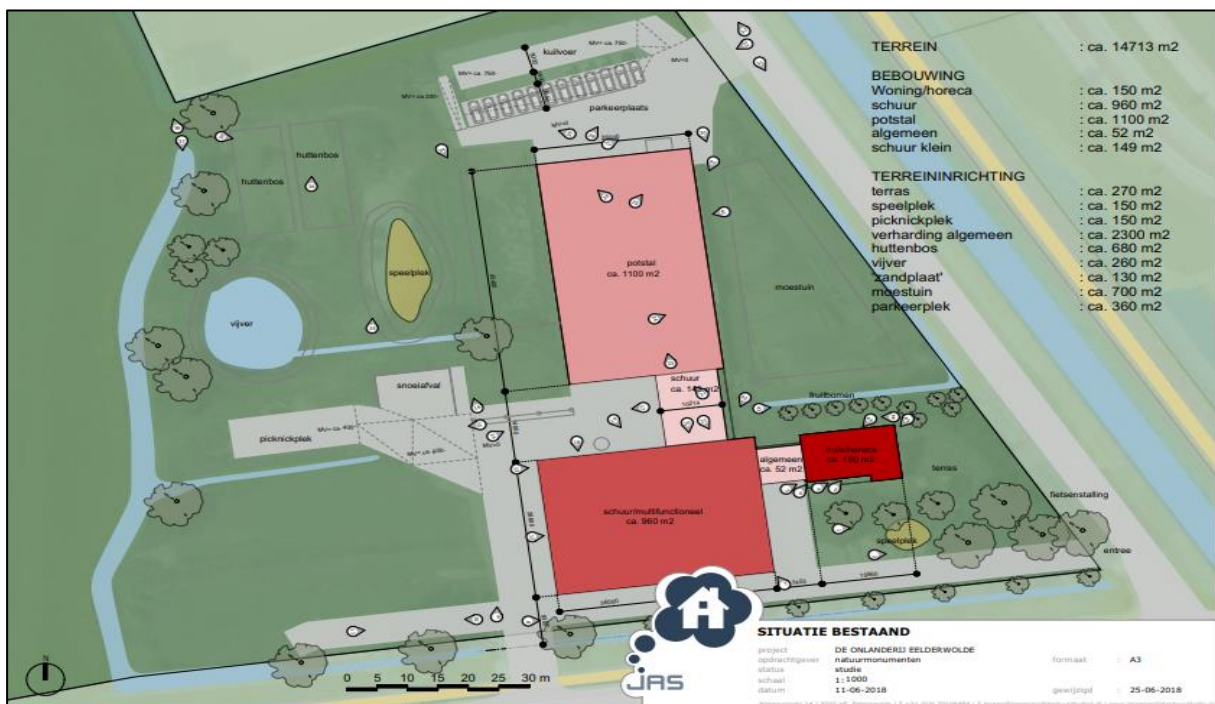
Onder de Wet natuurbescherming worden ook houtopstanden beschermd. Er wordt gecontroleerd in welke mate er sprake is van kap en of hier een meld- en/of herplantingsplicht aan de orde kan zijn.

Overige gebiedsbescherming

Naast de Wet natuurbescherming zijn er nog meer regelgevingen die ingaan op het beschermen van de natuur in Nederland. Dit zijn veelal provinciale stukken, al dan niet als uitvoeringsorgaan vanuit rijksbeleid. Het gaat hierbij om regelgeving omtrent de Ecologische Hoofdstructuur, ganzengedooftgebieden en weidevogelgebieden. Deze toetsing stipt kort aan of er sprake kan zijn van een conflict tussen de provinciale regelgevingen en het geplande initiatief.

1.4 Karakteristiek plangebied en planvoornemen

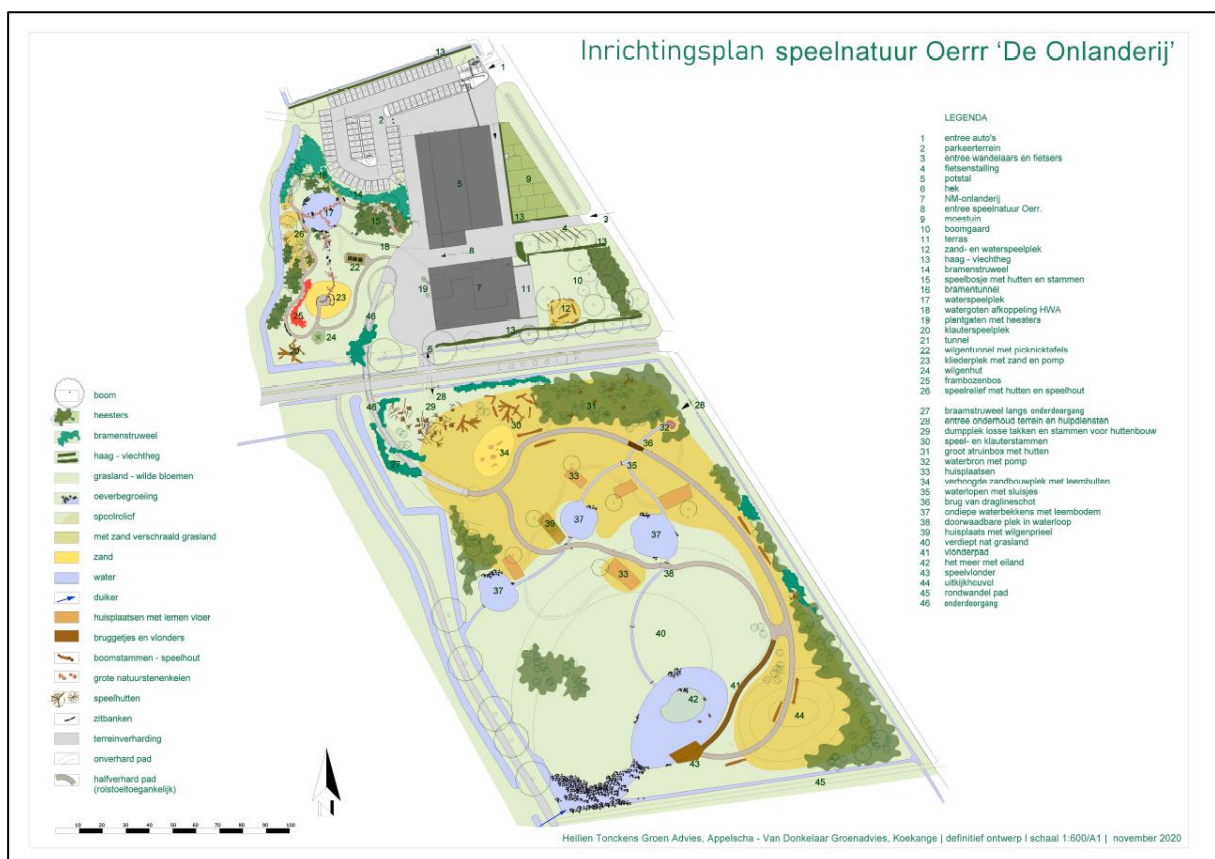
Het plangebied bevindt zich in het dorp Eelderwolde ten oosten van natuurgebied de Onlanden op de grens tussen Drenthe en Groningen (figuur 1.1/1.2). Het plangebied ligt tussen woonwijken in het oosten en ongerept natuurgebied in het westen. Het zuidelijke deel van het gebied bestaat zelf ook uit natuur. Deze natuur wordt gekenmerkt door percelen met grasland, omringt door wateren, bosschages en bomen. Het noordelijke gedeelte van het plangebied bestaat uit een woonboerderij en een drietal aangrenzende schuren; een activiteitenschuur, een kleine opslagschuur en een potstal (figuur 1.3). De tuin om deze gebouwen heen is onderverdeeld in diverse natuur, een moestuin en bestrating. Ook hier wordt het terrein omringd door wateren, bosschages en bomen.

Figuur 1.3. Bestaande situatie bezoekerscentrum natuurmonumenten "De Onlanderij" (bron: natuurmonumenten).

Het planvoornemen bestaat uit het slopen van de woonboerderij, het tussenliggende gebouw en de opslagschuur, om ervoor in de plaats een groene tuin met terras te realiseren (figuur 1.4 en 1.5). De potstal en activiteitenschuur zullen behouden blijven, al zal het asbest dak van de potstal vervangen worden. De activiteitenschuur zal van binnenuit heringericht worden voor horeca, evenementen, kantoor en vrijwilligers. Verder zullen aan het dak aan noord- en zuidkant dakkapellen in het verlengde van de schuur worden gerealiseerd (figuur 1.5). De moestuin ten oosten blijft behouden en de westelijk gelegen speelnatuur wordt heringericht en kleiner om ruimte te maken voor meer parkeergelegenheid. Het grasland ten zuiden van het bezoekerscentrum zal opnieuw worden ingericht ten behoeve van een speelnatuur (figuur 1.3 en 1.6). Binnen de voorgenomen werkzaamheden worden bestaande bomen zoveel mogelijk behouden, behalve een tweetal populieren aan de zuidzijde van de activiteitenschuur die vanwege gevaar voor schade aan de activiteitenschuur en daarmee gevaar voor diens bezoekers zullen worden gekapt. Daarnaast zullen enkele waterwegen worden aangepast qua vorm en functie.

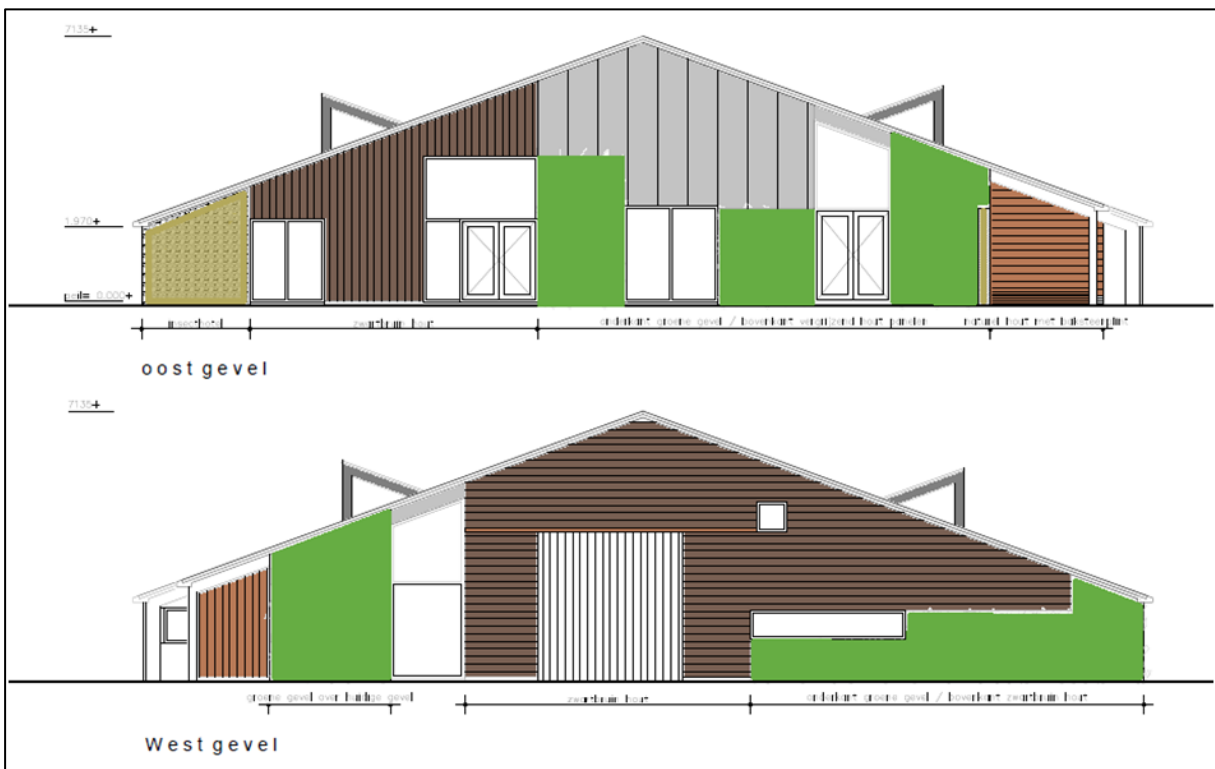
Het doel van de werkzaamheden is verduurzaming van het bezoekerscentrum en stimulatie van de flora en fauna voor De Onlanderij en speelnatuur. Daarbij zal de bijbehorende tuin en het zuidelijk aangrenzende natuurgebied worden ingericht tot speelnatuur waarbij natuurwaarden vele malen verhoogd worden door middel van aanplanting van een verscheidenheid aan flora en er zal meer habitatdiversiteit worden gecreëerd op het land en in het water. Ook worden natuurwaarden in en rondom het bezoekerscentrum verhoogd door de realisatie van verblijfgelegenheid voor een scala aan diersoorten.

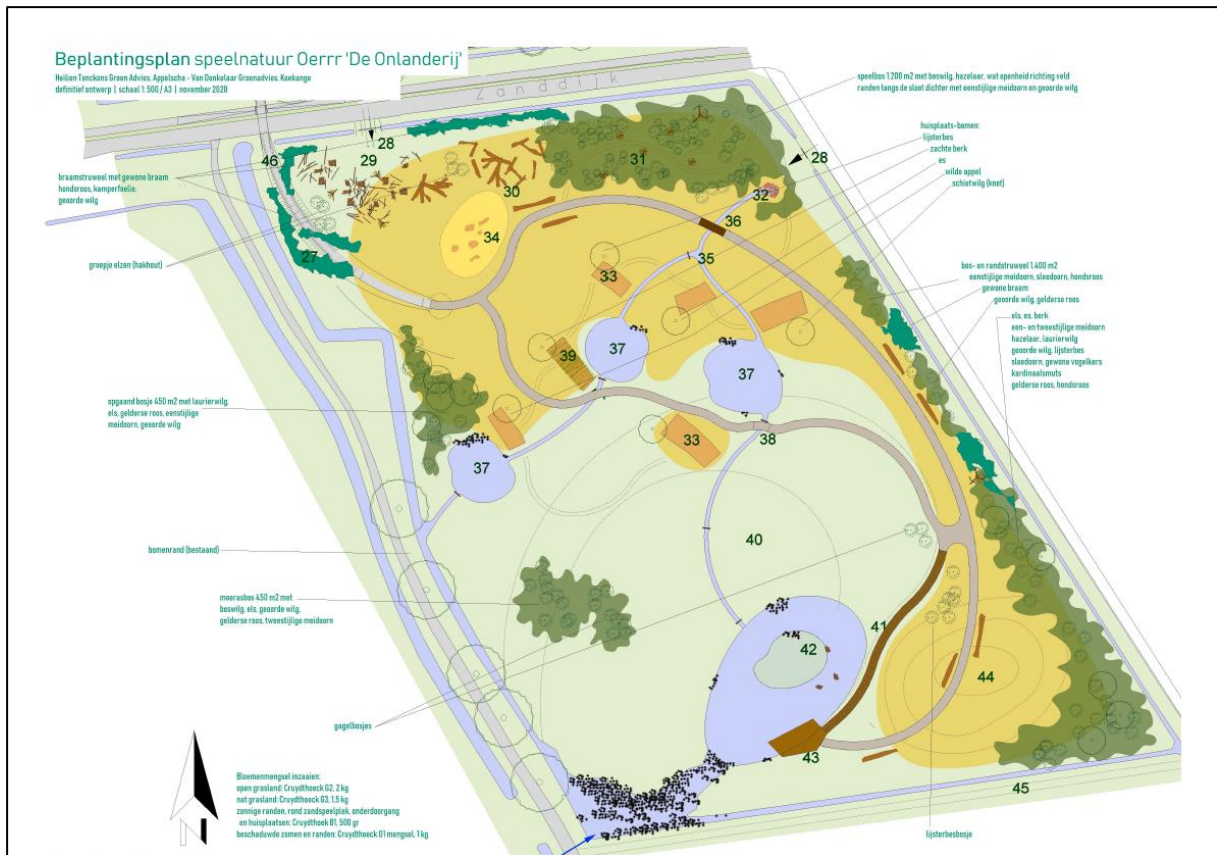
Figuur 1.4. Planvoornemen De Onlanderij en speelnatuur (bron: Natuurmonumenten).

Figuur 1.5. Planvoornemen De Onlanderij in detail (bron: Natuurmonumenten).

Figuur 1.5. Impressie gevels activiteitschuur (bron: Natuurmonumenten).

Figuur 1.6. Planvoornemen speelnatuur in detail (bron: Natuurmonumenten).

2 RESULTATEN QUICKSCAN

2.1 Flora

In het noordelijke deel van het plangebied met het bezoekerscentrum zijn soorten aangetroffen als Engels raaigras, straatgras, paardenbloem, smalle weegbree, paarse en witte dovennetel, fluitenkruid, scherpe boterbloem, karwij, ridderzuring, reukloze kamille, graslis en madelief (figuur 2.1). Het zuidelijke deel van het plangebied bestaat voornamelijk uit Engels raaigras en rus en is omringd door struikgewassen, rietgewassen en bomen. Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen, noch is het geschikte biotoop hiervoor aanwezig. De onder de Wnb beschermde plantensoorten stellen veelal kritische eisen aan hun standplaatsen. Aan deze eisen wordt binnen het plangebied niet voldaan.

Figuur 2.1. Impressie van de flora in het plangebied met v.l.b.n.r.o.: witte dovennetel, reukloze kamille, scherpe boterbloem en karwij. Inzet: graslis.

- De aanwezigheid van beschermde plantensoorten kan uitgesloten worden op basis van habitateigenschappen.

2.2 Vogels

2.2.1 Jaarrond beschermde vogelnesten

Nesten van vogelsoorten die jaarrond beschermd zijn bevinden zich over het algemeen in volgroeide bomen en/of bossen, zoals ooievaarsnesten of horsten van roofvogels. Vaak worden oude kraaien- of eksternesten gebruikt door roofvogels en uilen. Aan de voorzijde van de woonboerderij is in een van de bomen een klein nest aangetroffen (figuur 2.2). Het betreft waarschijnlijk een houtduivennest. Een houtduivennest is alleen beschermd tijdens het broedseizoen. Mocht de desbetreffende boom gekapt worden, dan zal daar in de planning rekening mee gehouden dienen te worden. Daarnaast zijn er in de overige bomen van het erf geen nesten aangetroffen. Op voorhand kan worden uitgesloten dat dit plangebied jaarrond beschermde vogelnesten bevat.

Figuur 2.2. Het aangetroffen boomnest.

Het plangebied is tevens gecontroleerd op jaarrond beschermde nesten van vogels die over het algemeen in bebouwing tot broeden komen zoals kerkuil, gierzwaluw en huismus. Vooral de potstal is geschikt voor alle drie de soorten. In de noordoosthoek van de potstal is een kerkuilenkast geplaatst. Deze lijkt echter niet bewoond, gezien de afwezigheid van sporen. Aanwezigheid van de kerkuil binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

Daarnaast bieden alle gebouwen, behalve het connecterende gebouw tussen woonboerderij en activiteitenschuur, broedmogelijkheden voor gierzwaluwen, gezien de hoogte en ruimte tussen golfplaten en daklijst (figuur 2.3). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van gierzwaluwen kan op voorhand dan ook niet worden uitgesloten.

De gebouwen van het plangebied zijn eveneens uitermate geschikt voor huismussen vanwege de gegolfde dakpannen/-platen en ruigte van de omgeving. In het nader onderzoek rapport worden de resultaten van het onderzoek naar huismus in detail worden toegelicht.

Figuur 2.3. Potentiële nestgelegenheid voor gierzwaluwen. Ruimte onder de daklijsten van v.l.b.n.r.o.: de opslagschuur en potstal (links), potstal, woonboerderij* en activiteitenschuur*.

- De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van huismussen binnen het plangebied zijn tijdens de quickscan en het nader onderzoek vastgesteld.
- De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen onder de daklijsten van alle gebouwen met een schuin dak kan niet op voorhand worden uitgesloten.

2.2.2 Overige (broed)vogelsoorten

Naast de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten, is het plangebied ook beoordeeld op waarden voor broedvogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. De nesten van deze soorten zijn uitsluitend beschermd tijdens het broedproces. Het plangebied biedt diverse mogelijkheden voor deze soorten.

Het plangebied biedt een grote verscheidenheid aan mogelijkheden voor broedvogels, zoals in struiken, bomen, hagen, nestkasten of aan/in de gebouwen zelf (figuur 2.5). Enkele waargenomen vogels die mogelijk al dan niet daadwerkelijk binnen het plangebied tot broeden komen: houtduif, grote bonte specht, huiszwaluw, koolmees, pimpelmees, putter, barnsijs, vink, winterkoning, wilde eend, fazant, roodborsttapuit, rietzanger en boerenzwaluw.

Er is tijdens het veldbezoek een boerenzwaluw nest aangetroffen in de opslagschuur (figuur 2.5, derde foto van linksboven). Boerenzwaluw is een categorie 5 soort, wat betekent dat het nest alleen jaarrond beschermd is als zwaarwegende ecologische omstandigheden het rechtvaardigen. De aangetroffen lokale populatie bevindt zich voornamelijk in de activiteitenschuur en zullen door de werkzaamheden geen negatieve gevolgen ondervinden, mits uitgevoerd buiten het broedseizoen. Zwaarwegende ecologische omstandigheden zijn hierdoor niet van kracht, wat maakt dat de nesten alleen tijdens het broedseizoen beschermd zijn en kunnen werkzaamheden buiten deze periode om worden uitgevoerd.

* Ook geschikt als vleermuisverblijfplaatsen.

Figuur 2.4. Impressie broedgelegenheden voor soorten als de huiszwaluw, koolmees, pimpelmees, barmsijs. De bovenste rij foto's betreft actieve nesten of nest-indicatief gedrag van binnen de opslagschuur van respectievelijk huismus (2x), boerenzwaluw en pimpelmees.

- Binnen en vlak buiten de plangebieden kunnen vogels tot broeden komen waarvan de nesten geen jaarronde bescherming genieten, maar wel beschermd zijn tijdens het broedproces.
- De lokale boerenzwaluw populatie (categorie 5) zal door de werkzaamheden geen negatieve effecten ondervinden, mits uitgevoerd buiten het broedseizoen. Zwaarwegende ecologische omstandigheden die de nesten als 'jaarrond beschermd' kunnen bestempelen, zijn derhalve niet van kracht.

2.3 Zoogdieren

2.3.1 Vleermuizen

Vleermuizen verblijven in Nederland over het algemeen in bomen, in gebouwen of in andere kunstmatige bouwwerken. De bomen binnen het plangebied zijn gecontroleerd op de aanwezigheid van boomholten welke kunnen functioneren als doorgangen tot verblijfplaatsen van vleermuizen. In het natuurgebied van het plangebied zijn er meerdere bomen aangetroffen met holten (figuur 2.5). Deze bomen zullen behouden blijven en vallen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Negatieve effecten van de werkzaamheden op vleermuisverblijfplaatsen in boomholten kunnen worden uitgesloten, mits lichtuitstraling voorkomen kan worden.

Figuur 2.5. Boomholten die mogelijk kunnen dienen als vleermuisverblijfplaats.

Daarnaast kunnen vleermuizen mogelijk de dak-, nokpannen, daklijst en gevelbetimmering van de woonboerderij en activiteitschuur gebruiken als (doorgangen tot) verblijfplaatsen, waarbij de vleermuizen veel minder ruimte nodig hebben dan bijvoorbeeld gierzwaluwen om doorheen te passen (zie eveneens figuur 2.3). De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in bovengenoemde gebouwen binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten.

Naast verblijfplaatsen van vleermuizen, kunnen ook vliegroutes en/of foerageergebieden van vleermuizen een beschermde status hebben als deze van essentieel belang zijn voor het in standhouden van een verblijfplaats. Als vliegroute worden, afhankelijk van de soort, waterlichamen, bosranden, bomenlanen of gebouwen gebruikt. De twee smalle watergangen binnen het zuidelijke natuurgebied kunnen mogelijk als vliegroutes dienen. Deze zullen door de werkzaamheden veranderen qua vorm en functie, waarbij mogelijk de functie van vliegroute verloren gaat. Echter zijn er in de omgeving voldoende alternatieven, aangezien de bomenrijen en bredere watergangen om het plangebied zoveel mogelijk behouden blijven. Tevens beschikt het plangebied niet over de kenmerken van een essentieel foerageergebied en kan ook de aanwezigheid hiervan op voorhand worden uitgesloten.

- De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen gebouwen kan niet op voorhand worden uitgesloten.
- De aanwezigheid van essentiële vliegroutes en/of foerageergebieden van vleermuizen binnen en vlak buiten het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.

2.3.2 Overige zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens (bron: NDFF) en habitateigenschappen kan worden uitgesloten dat er binnen het plangebied soorten als otter, das en bever voorkomen. Martersoorten zoals de boom- of steenmarter kunnen op basis van verspreidingsgegevens en habitatgeschiktheid niet worden uitgesloten, zeker gezien een eerdere verlopen Quicksan (Bureau FaunaX, 2018) heeft gesuggereerd dat er mogelijk martersoorten in de woonboerderij kunnen voorkomen. Tijdens de huidige Quicksan zijn echter geen sporen aangetroffen, al bieden de gebouwen wel voldoende mogelijkheden voor de steenmarter om binnen te kunnen komen en te verblijven. Het uitsluiten van mogelijke verblijfplaatsen van boom- en steenmarter binnen het plangebied is niet op voorhand mogelijk.

Het plangebied betreft ook watergangen om en in het gebied die mogelijk geschikt habitat vormen voor de waterspitsmuis. De omliggende watergangen die buiten de werkzaamheden vallen, kunnen in ieder geval buiten beschouwing worden gelaten. Echter, het plangebied bevat ook twee smallere watergangen die het grasland in percelen opdeelt (figuur 2.6). Gezien het waarschijnlijk jaarrond waterhoudende wateren zijn, met goed ontwikkelde oevervegetatie waarvan de oevers niet gecontroleerd konden worden op steilheid, kan aanwezigheid van waterspitsmuis binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden niet op voorhand worden uitgesloten.

Figuur 2.6. Wateren die door het zuidelijke natuurgebied lopen.

Binnen het plangebied kunnen tevens andere, lichter beschermde zoogdieren voorkomen, zoals egel, veldmuis, vos en haas. Hoewel deze soort is vrijgesteld voor ruimtelijke ingrepen, dient men zich wel te houden aan de zorgplicht (zie bijlage I).

- De aanwezigheid van verblijfplaatsen van de boom- en/of steenmarter binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten.
- De aanwezigheid van verblijfplaatsen van de waterspitsmuis binnen het plangebied kan niet voorhand worden uitgesloten.
- In het plangebied kunnen andere licht beschermde soorten voorkomen, zoals de veldmuis, vos en haas. Voor deze soorten geldt een provinciale vrijstelling in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen, maar geldt wel de zorgplicht (zie Bijlage I).

2.4 Reptielen en amfibieën (herziend)

Het plangebied is tevens gecontroleerd op waarden voor beschermde reptielen en amfibieën. Het plangebied bevat mogelijke broeihopen voor ringslangen (figuur 2.7). Echter, verspreidingsgegevens (bron: NDFF) en habitatgeschiktheid zijn dermate laag dat de aanwezigheid van ringslang en tevens andere reptielen op voorhand kunnen worden uitgesloten. Van deze soorten zijn uit de ruime omgeving van het plangebied simpelweg geen waarnemingen bekend.

Figuur 2.7. Mogelijke broeihopen voor ringslang binnen het plangebied.

Op basis van habitatgeschiktheid en verspreidingsgegevens kan niet worden uitgesloten dat amfibieën zoals de heikikker in het plangebied voorkomen. De poel op het erf van de Onlanderij en de wateren bij het zuidelijke natuurgebied kunnen dienen als voortplantingswater voor de soort (figuur 2.6/2.8). Daarnaast biedt de omgeving rond deze wateren geschikt overwinteringshabitat. De heikikker is een algemeen voorkomende soort in de Onlanden (figuur 2.9), waarvan ook binnen of op de grens van het plangebied kooractiviteit is waargenomen van heikikkers (bron: NDFP/Natuurmonumenten). Hiermee is het voorkomen van heikikker in het plangebied vastgesteld.

Het voorkomen van andere beschermde amfibieën in het plangebied, zoals de poelkikker en de kamsalamander, kan op voorhand worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Van deze soorten zijn uit de ruime omgeving van het plangebied geen waarnemingen bekend.

Figuur 2.8. Poel op het erf van de Onlanderij.

Figuur 2.9. Waarnemingen heikikker van 2016 – 2021 rondom het plangebied, rood kader (bron: NDFF).

Binnen het plangebied kunnen ook andere lichter beschermde (vrijgestelde) amfibieën voorkomen, zoals de gewone pad. Hoewel deze soorten voor ruimtelijke ingrepen zijn vrijgesteld binnen de provincie Drenthe, dient men zich wel te houden aan de voor deze soorten geldende zorgplicht.

- De aanwezigheid van heikikker binnen het plangebied is bevestigd door middel van kooractiviteit.
- De aanwezigheid van leefgebied van beschermde reptielen en amfibieën binnen het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten.
- In het plangebied komen naar alle waarschijnlijkheid licht beschermde soorten voor, zoals de gewone pad. Voor deze soorten geldt een provinciale vrijstelling in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen, maar geldt wel de zorgplicht (zie Bijlage I).

2.5 Vissen

Het plangebied is gecontroleerd op waarden voor de in Nederland voorkomende groep beschermde zoetwatervissen. De kleine wateren die geschikt zijn voor de waterspitsmuis kunnen ook geschikt zijn voor de grote modderkruiper. Gezien de bodemlaag niet gecontroleerd kon worden op geschiktheid, kan de aanwezigheid van grote modderkruiper niet op voorhand worden uitgesloten.

- De aanwezigheid van leefgebied van beschermde zoetwatervissen binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden kan niet op voorhand worden uitgesloten.

2.6 Ongewervelden

Het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde ongewervelden kan op voorhand worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens (bron: NDFF) en

habitateigenschappen. Door het ontbreken van geschikt voortplantingswater binnen het plangebied en doordat er geen sprake is van het aantasten van waterlichamen binnen het planvoornemen, kunnen negatieve effecten op beschermde libellen(larven) en waterkevers op voorhand worden uitgesloten. De aanwezigheid van andere beschermde ongewervelden kan worden uitgesloten, bijvoorbeeld op basis van de afwezigheid van waardplanten van beschermde vlindersoorten.

- De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde ongewervelden kan op voorhand worden uitgesloten.

2.7 Gebiedsbescherming

Tijdens de bureaustudie zijn geen vormen van gebiedsbescherming naar voren gekomen die betrekking hebben op het plangebied. Het plangebied valt onder NatuurNetwerk Nederland (NNN) maar is niet aangewezen als weidevogelgebied, ganzenfoerageergebied of Natura 2000-gebied (bron: Geoportaal Natuurnetwerk provincie Drenthe). Gezien het aan de rand ligt van de NNN en het planvoornemen is de biodiversiteit juist te verhogen met o.a. natuurlijke elementen uit de omgeving, kan een groot negatief effect op het NNN-gebied op voorhand worden uitgesloten. Het plangebied blijft ook de bestemming NNN behouden. De provincie is echter bevoegd gezag in dezen.

2.7.1 Stikstofgevoeligheid

Het plangebied ligt hemelsbreed op 2,4 km, 6,3 km en 7,4 km afstand van de Natura2000 gebieden respectievelijk het Leekstermeergebied, het Zuidlaardermeergebied en het Drentsche Aa-gebied (figuur 2.10). Tijdens de uitvoering van de voorgenomen werkzaamheden (slopen van de woonboerderij en 2 aangrenzende schuren en wellicht dempen en graven van watergangen) komt er naar alle waarschijnlijkheid extra stikstof vrij door bijvoorbeeld het inzetten van mobiele werkvoertuigen zoals graafmachines. Gezien de afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied, kunnen naar ons inzicht significante effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden niet op voorhand worden uitgesloten en is het uitvoeren van een Aerius-berekening noodzakelijk. De provincie Drenthe is echter bevoegd gezag in dezen.

Figuur 2.10. Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied (bron: Kaartenkijksdoos Provincie Fryslân).

- Het plangebied valt onder de NNN, maar niet onder een weidevogelgebied, ganzenfoerageergebied of Natura 2000. De natuurwaarden worden met de geplande werkzaamheden uiteindelijk verhoogd.
- Naar ons inzicht dient er een Aeries berekening te worden uitgevoerd. De provincie Drenthe is bevoegd gezag in deze.

2.8 Houtopstanden

Als er een houtareaal wordt gekapt van meer dan 10 are (1000 m²) of een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom kan er sprake zijn van een meld- en/of herplantingsplicht. Binnen de voorgenomen werkzaamheden is echter sprake van het kappen van enkele bomen (twee populieren) en het planten van meer bomen en ander groen om de natuurwaarden omhoog te halen. Er is derhalve geen sprake van een meld-/ en/of herplantingsplicht.

- Er is geen sprake van een meld- en/of herplantingsplicht.

3 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

3.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat (tabel 4.1). In de Wet natuurbescherming zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn alleen die soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus, en waarop eventueel in de toekomst geplande werkzaamheden van negatieve invloed kunnen zijn.

Tabel 3.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in en rond het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	Art. 3.1	Art. 3.5	Art. 3.10	Vrijgesteld	Advies
Vogels	Algemene broedvogels (waaronder boerenzwaluw)	Ja	X				Werken buiten broedseizoen. Anders → Broedvogelcheck
Vogels	Gierzwaluw	Mogelijk		X			Nader onderzoek
Vogels	Huismus	Ja		X			Ontheffing
Zoogdieren	Vleermuizen	Mogelijk		X			Nader onderzoek
Zoogdieren	Boom-/Steenmarter	Mogelijk			X		Extra aandacht tijdens nader onderzoek vleermuizen
Zoogdieren	Waterspitsmuis	Mogelijk			X		Vermijd werken aan/dichtbij waterdragende delen van de sloten. Anders → Nader onderzoek
Amfibieën	Heikikker	Zeker			X		Ontheffing
Vissen	Grote modderkruiper	Mogelijk			X		Vermijd werken aan/dichtbij waterdragende delen van de sloten. Anders → Nader onderzoek
Divers	Divers	Ja				X	Zorgplicht

Overig belanghebbenden	Aandachtspunt	Advies
Natura 2000	(Extra) stikstofuitstoot	Informeert bij de provincie Drenthe over het uitvoeren van een Aerius berekening

3.2 Effectbespreking en aanbevelingen

Het project kan naar ons inzien doorgang vinden binnen het kader van de Wet natuurbescherming, mits men zich houdt aan de hieronder volgende aanbevelingen.

3.2.1 Algemene broedvogels

Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden kunnen vogels tot broeden komen waarvan de nesten alleen tijdens de broedtijd beschermd zijn. We adviseren daarom om de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Voor het broedseizoen wordt over het algemeen de periode van 15 maart-15 juli aangehouden. Afhankelijk van de soort en klimatologische omstandigheden kunnen soorten echter eerder of later in het jaar tot broeden komen. Wat voor deze soorten van belang is, is of er sprake is van een broedgeval. Zo ja, dan is deze altijd beschermd. Eventueel kan voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcheck worden uitgevoerd, zodat in delen van het plangebied waar geen verstoring op kan treden reeds tijdens het broedseizoen kan worden gewerkt. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de aanbeveling die wordt besproken in 3.2.2.

3.2.2 *Jaarrond beschermde nesten (gierzwaluw)*

De aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen onder de dak- en nokpannen van de schuren en woonboerderij kan niet op voorhand worden uitgesloten. We adviseren nader onderzoek uit te laten voeren om de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen binnen het plangebied vast te stellen, dan wel uit te sluiten. Dit dient uitgevoerd te worden doormiddel van drie avondbezoeken (conform datumgrenzen SOVON, 1 juni-15 juli), waarbij één bezoek gecombineerd kan worden met vleermuizenonderzoek. Wanneer er jaarrond beschermde nesten van gierzwaluwen binnen het plangebied worden vastgesteld, dient er een ontheffing te worden aangevraagd voor deze soort. Deze wordt in de regel afgegeven onder de voorwaarde dat er mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

3.2.3 *Jaarrond beschermde nesten (huismus)*

Tijdens het nader onderzoek is vastgesteld dat er sprake is van vier jaarrond beschermde nestplaatsen van de huismus in de opslagschuur en de potstal binnen het plangebied. Voor het verstoren of verloren doen gaan van deze nestplaatsen dient een ontheffing van de Wnb soortenbescherming te worden aangevraagd. Deze ontheffing dient te worden aangevraagd op basis van een activiteitenplan waarin wordt beschreven welke mitigerende en compenserende maatregelen in acht worden genomen om te voorkomen dat het planvoornemen een negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort.

3.2.4 *Vleermuizen*

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten. We adviseren nader onderzoek uit te voeren om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen vast te stellen, dan wel uit te sluiten. Dit dient te gebeuren aan de hand van vier veldbezoeken verspreid over kraam- (15 mei-15 juli) en de paarperiode (15 augustus-1 oktober). De onderzoeksmethodiek is vastgelegd in het Vleermuisprotocol, opgesteld door het ministerie van EZ, Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdierverseniging. Indien er verblijfplaatsen van vleermuizen worden vastgesteld binnen de het plangebied, dient er voor de desbetreffende soort(en) een ontheffing te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven onder de voorwaarde dat er compenserende en mitigerende maatregelen worden uitgevoerd.

Op 3 juni 2020 heeft er op locatie een gesprek tussen Natuurmonumenten, bevoegd gezag provincie Drenthe en Bureau FaunaX plaatsgevonden. Met oog op uitvoerdeadlines en vergunnings- en ontheffingstermijnen heeft bevoegd gezag toegezegd dat het nader onderzoek vleermuizen tijdens de paarperiode kan worden overgeslagen in de onderzoeksprocedure, als er tijdens de kraamperiode verblijfplaatsen zijn vastgesteld. Deze zullen dan ook worden gezien als paarverblijfplaatsen in de ontheffingsaanvraag. Mochten er geen zomer-/kraamverblijven worden vastgesteld, dan zijn veldbezoeken tijdens de paarperiode alsnog nodig om mogelijke paarverblijven vast te stellen.

3.2.5 *Boom-/Steenmarter*

De aanwezigheid van verblijfplaatsen van boom-/steenmarters in de gebouwen binnen het plangebied kan niet op voorhand worden uitgesloten. We adviseren om extra aandacht aan deze soorten te besteden tijdens het uitvoeren van het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen. Indien er verblijfplaatsen van de boom-/steenmarter worden vastgesteld binnen het plangebied dient er een ontheffing te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven onder de voorwaarde dat er compenserende en mitigerende maatregelen worden uitgevoerd.

3.2.6 Waterspitsmuis

Waterspitsmuis komt in de Onlanden in grote getallen voor, nadat het gebied is vermoerast (bron: Natuurmonumenten). Deze soort maakt gebruik van connecterende en jaarrond waterdragende waterwegen met weinig stroming en veel oever- en watervegetatie. Het plangebied bevat ook enkele waterwegen die aan deze eisen voldoen. Echter tijdens het overleg met Natuurmonumenten en bevoegd gezag is geconstateerd dat in ieder geval delen van de sloten in het zuidelijke deel van het plangebied voor een deel van het jaar droogstaan. Dat was op 3 juni ook het geval, waar de sloot richting het oosten steeds meer droog staat (figuur 4.1).

Waterspitsmuis kan gebruik maken van de op dat moment waterdragende delen van de sloot. Mits de werkzaamheden beperkt kunnen worden tot droogliggende delen van de sloot, is nader onderzoek niet nodig, gezien de aanwezigheid van waterspitsmuis op droogliggende stukken sloot uitgesloten kan worden. Houdt er wel rekening mee dat vooral de ondiepere wateren naast de droogliggende delen geschikt zijn als voortplantingshabitat.

Door weersomstandigheden fluctueert de waterstand van de sloten constant. Wij adviseren daarom alsnog nader onderzoek waterspitsmuis in de sloten binnen en om het plangebied heen. Allereerst omdat het door de waterstandfluctuaties lastig te bepalen is hoe de werkzaamheden zich kunnen beperken tot de droogliggende delen van de sloot. Secundair biedt nader onderzoek inzichten in de verspreiding van waterspitsmuis binnen de Onlanden. Het is namelijk niet uit te sluiten dat deze soort hier voorkomt door de grote populatie rondom het plangebied en de geschiktheid van de watergangen en oever. Dit onderzoek kan worden uitgevoerd met behulp van inloopvallen in de maanden september t/m november, zolang er geen sprake is van nachtvorst of met behulp van eDNA-onderzoek. Deze resultaten kunnen vervolgens weer worden gebruikt om de bezoekers aan de Onlanden te informeren over de waterspitsmuis.

Figuur 4.1. Impressie verdroging van de noordelijke sloot in het natuurdeel van het plangebied.

3.2.7 *Heikikker (herziend)*

Op basis van habitatgeschiktheid en verspreidingsgegevens kan het voorkomen van heikikker binnen het plangebied niet worden uitgesloten. Daarnaast is de aanwezigheid van deze soort binnen/grenzend aan het plangebied bevestigd door middel van een waarneming van kooractiviteit (bron: NDFF). Met het planvoornemen zal voortplantingswater en/of overwinteringsgebied verstoord worden dan wel verloren gaan waarna er in de toekomstige situatie weer leefgebied voor terug zal komen. Door de tijdelijke achteruitgang en verstoring van leefgebied van de heikikker, dient een ontheffing van de Wnb soortenbescherming te worden aangevraagd. Deze ontheffing dient te worden aangevraagd op basis van een activiteitenplan waarin wordt beschreven welke mitigerende en compenserende maatregelen in acht worden genomen om te voorkomen dat het planvoornemen een negatief effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

3.2.8 *Grote modderkruiper*

Net als de waterspitsmuis, maakt de grote modderkruiper gebruik van jaarrondwaterdragende weinig stromende sloten met veel watervegetatie en een goede dikke modderlaag (Kennisdocument BIJ12: modderkruiper). Van alle vissoorten is de grote modderkruiper de soort die zich zelfs in zeer ondiepe, bijna droogliggende wateren kan standhouden, door zich in de modderlaag te verplaatsen.

Mits de werkzaamheden zich beperken tot compleet drooggevallen sloten, is nader onderzoek grote modderkruiper niet nodig. Ook hierbij dient er weer rekening mee gehouden te worden met naastgelegen ondiepere wateren waar de grote modderkruiper wel kan zitten.

Door de fluctuerende waterstand is het lastig te bepalen welke werkzaamheden maken dat het habitat van de grote modderkruiper niet zal worden aangetast. We adviseren daarom nader onderzoek naar grote modderkruiper om vast te laten stellen of deze soort inderdaad voorkomt in het plangebied. Dit onderzoek kan worden uitgevoerd met behulp van eDNA-onderzoek. Deze resultaten kunnen eveneens weer worden gebruikt om de bezoekers aan de Onlanden te informeren over de grote modderkruiper.

3.2.9 *Zorgplicht*

Er kunnen soorten voorkomen in het plangebied waarvoor een vrijstelling geldt in geval van schade aan deze soorten (bijvoorbeeld vos). Op deze soorten is wel de zorgplicht van toepassing. Deze kan tot uiting worden gebracht door zo te werken dat dieren de kans krijgen om te vluchten naar habitat buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden of dieren (zoals vrijgestelde amfibieën) naar een dergelijke habitat te verplaatsen. Voor de voorwaarden waaraan vrijstellingen moeten voldoen wordt verwezen naar Bijlage I.

3.2.10 *Gebiedsbescherming (Nabijheid stikstofgevoelig Natura 2000-gebied)*

We adviseren een Aeries berekening op basis van de grootte van de werkzaamheden en de nabijheid van Natura2000 gebied Leekstermeergebied. De provincie Drenthe is echter bevoegd gezag in dezen.

3.3 Overzicht vervolgstappen

Het planvoornemen kan zonder bezwaren doorgang vinden binnen de kaders van de vigerende natuurwetgeving, mits vooreerst aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- **Broedvogels:** Werken buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart-15 juli). Is dit niet mogelijk? → Voor aanvang werkzaamheden broedvogelcheck uit laten voeren.
- **Gierzwaluw:** Nader onderzoek.
- **Huismus:** Ontheffing (zie nader onderzoek rapport).
- **Vleermuizen:** Nader onderzoek.
- **Boom-/steenmarter:** Extra aandacht tijdens vleermuizenonderzoek (nader onderzoek).
- **Waterspitsmuis:** Werkzaamheden beperken tot drooggevallen delen van de sloot. Is dit niet mogelijk? → Nader onderzoek.
- **Heikikker:** Ontheffing.
- **Grote modderkruiper:** Werkzaamheden beperken tot compleet drooggevallen delen van de sloot. Is dit niet mogelijk? → Nader onderzoek.
- **Licht beschermde en vrijgestelde soorten:** Naleven van de zorgplicht.
- **Gebiedsbescherming (stikstofgevoelig):** Informeer bij de provincie Drenthe of een Aerius berekening nodig blijkt te zijn.

4 LITERATUUR EN BRONNEN

Literatuur

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (red), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Natuur van Nederland 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Bronnen internet

Google maps

<https://www.google.com/maps>

Kennisdocument Grote modderkruiper, versie 1.0 BIJ12 juli 2017.

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-007-Kennisdocument-Grote-modderkruiper-1.o.pdf>

Natura2000 gebieden Nederland

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/GoogleMapsZoek2.aspx>

NationaleDatabank Flora en Fauna (NDFD)

<https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>

Geoportaal Drenthe

https://geo.drenthe.nl/geoportaal/src/?lang=nl&topic=ehs&bgLayer=openbasiskaart.nl&catalogNodes=1,26,28,29&layers=GBI.FO_MASK_DR_NL,GBI2015.NAT_EHS_2015_V-defensie,GBI_AOV18_WEIDEVOGELS_V,GBI_POV18_GANZENRUSTGEB_V

Planologische Ecologische Hoofdstructuur kaart provincie Fryslân gebruikt voor Drenthe

<http://fryslan.maps.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=eb4e12aa6eea4591af7cof48ef6def54&extent=120990,533762,221778,617075,28992>

Ravon

<http://www.ravon.nl/Soorten/Soortinformatie>

Sovon

<https://www.sovon.nl/nl>

Synbiosis

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=1&id=n2k19&topic=gevoeligheid>

Verspreidingsatlas planten FLORON

<http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Zoogdiervereniging

www.zoogdiervereniging.nl

BIJLAGE I WET- EN REGELGEVING

De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in drie delen: soortbescherming, gebiedsbescherming en houtopstanden.

Wnb Soortbescherming

De Wet natuurbescherming draagt onder andere zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die ervoor moeten zorgen dat de gunstige staat van instandhouding van alle in het wild levende dier- en plantensoorten zal blijven gewaarborgd.

De Wet natuurbescherming verdeelt beschermde soorten in twee groepen, de Europees beschermde soorten en de nationaal beschermde soorten. De eerste groep bestaat uit strikt beschermde soorten uit de Vogel- en Habitatrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin wordt aangegeven welke diersoorten en welke typen natuurgebieden door de lidstaten dienen te worden beschermd. In de tweede categorie staan de overige (nationaal) beschermde soorten (art. 3.10). Binnen de Wet natuurbescherming vullen Europese en nationale wetgeving elkaar aan. De Habitatrichtlijnsoorten (art. 3.5) genieten een iets zwaardere bescherming dan de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). Zo geldt voor de nationale soorten geen verbod op het verstoren, iets wat wel het geval is bij de Habitatrichtlijnsoorten. Ook zijn de belangen waaronder ontheffing aangevraagd mag worden, voor de nationaal beschermde soorten uitgebreider dan voor de habitatrichtlijnsoorten.

Vogels en verstoring

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt dat het verboden is om in het wild levende vogels te doden of te vangen, opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, te beschadigen, te rapen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden om vogels opzettelijk te storen. Dit is echter niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Dit kan dus ook tijdens het broedseizoen het geval zijn, als kan worden aangetoond of beargumenteerd dat de verstoring geen negatieve effecten heeft op (de kansen van) het broedsucces. Of dit van toepassing is hangt af van meerdere factoren, zoals de biologie van een soort, de fase van de broedtijd waarin het broedpaar zich op dat moment bevindt (zoals balts, nestbouw, eieren of jongen) en de mate van verstoring. Een ter zake kundige ecoloog kan in voorkomende gevallen bepalen wat wel of niet geldt als wezenlijke verstoring. In aanvulling op bovenstaande wordt er door de provincies een lijst met vogelsoorten gehanteerd, waarvan de nesten jaarrond bescherming genieten. Binnen deze categorie wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten (categorie 1 tot en met 4) en vogels met *mogelijk* jaarrond beschermde nesten (categorie 5).

Vrijgestelde soorten provincie Drenthe

Hoewel de Wet natuurbescherming een nationale wet is, kunnen de provincies (als de bevoegde gezagen) soorten aanwijzen die vrijgesteld kunnen worden van de beschermde status, als het gaat om ruimtelijke ontwikkelingen. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de via de Verordening Wet natuurbescherming door de provincie Drenthe vrijgestelde soorten (zoogdieren en amfibieën). De verordening van de Provinciale Staten van Drenthe is te vinden op <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2016-6940.html>.

Tabel 1. Vrijgestelde soorten Verordening Wet natuurbescherming provincie Drenthe.

<i>Zoogdieren</i>	<i>Amfibieën</i>
Aardmuis	Bastaardkikker
Bosmuis	Bruine kikker
Bunzing	Gewone pad
Dwergmuis	Kleine watersalamander
Dwergspitsmuis	Meerkikker
Egel	
Gewone bosspitsmuis	
Haas	
Hermelijn	
Huisspitsmuis	
Konijn	
Ree	
Molmuis	
Ondergrondse woelmuis	
Rosse woelmuis	
Tweekleurige bosspitsmuis	
Veldmuis	
Vos	
Wezel	
Woelrat	

Voorwaarden vrijstellingen

Zoals gezegd zijn de vrijstellingen onder het bevoegd gezag van de provincie Drenthe, en zijn hiermee geen onderdeel van de Wet natuurbescherming zelf. De provincie heeft de soorten zoals die genoemd zijn in bovenstaande tabel niet zonder meer vrijgesteld, hier zijn voorwaarden aan verbonden. Ten eerste is het van belang dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Ten tweede gelden de vrijstellingen niet in alle situaties. Deze zijn alleen van toepassing als de geplande werkzaamheden onder één van de volgende noemers vallen:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- b. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- c. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- d. in het kader van bestendig beheer en onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Ten derde is een aantal specifieke voorwaarden opgesteld (Bijlage I van de Verordening). Hierbij geldt dat indien sprake is van vangen of doden, alleen gebruik mag worden gemaakt van de in de verordening genoemde middelen en methoden. Dit is vooral van toepassing bij de vrijgestelde zoogdieren. Indien deze in winterslaap zijn en ze worden gevangen, dan moet alles er aan gedaan worden om ervoor te zorgen dat de overlevingskansen niet worden verminderd als gevolg van het vangen en verplaatsen. Voor amfibieën is het belangrijk te vernemen dat indien deze in winterslaap zijn, het niet is toegestaan ze te vangen (en verplaatsen).

Indien bovengenoemde soorten voorkomen binnen een plangebied, is een ontheffing voor deze soort dus niet nodig.

Zorgplicht art 1.11 Wnb

Echter, dit is niet nodig omdat nog steeds een inspanning wordt geleverd om deze soorten zo min mogelijk schade te doen, zoals is omschreven in artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming, meer algemeen bekend als de zorgplicht. Hoewel overtredingen niet strafbaar zijn gesteld, kan het uitvoeren van de zorgplicht wel worden gehandhaafd door toepassing van een bestuursdwang. Dat betekent dat de uitvoerende gedwongen kan worden herstelacties uit te voeren.

Wnb Gebiedsbescherming

Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) en Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebieden

Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor, of verband houden met, het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden (Vogel- en/of Habitatrictlijngebieden) en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen vanuit de Wet natuurbescherming getoetst te worden. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een N2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering (mogelijk) negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het N2000-gebied is aangewezen.

Wnb Houtopstanden

De Boswet is in 2015 gewijzigd en per 1 januari 2017 opgenomen in de nieuwe Wet Natuurbescherming. Die wet zal op den duur weer (beleidsneutraal) in de Omgevingswet opgenomen worden. De voor gemeenten belangrijkste wijziging van de wet is de beperking in het stellen van regels ten aanzien van houtopstanden buiten de begrenzing zoals aangegeven op de kaart Begrenzing Bebouwde kom Boswet. Dit heeft effect op o.a. gemeentelijk kapbeleid. De provincie heeft, als bevoegd gezag, een provinciale verordening opgesteld voor de uitvoering van de Wet Natuurbescherming. Dat is in overleg met de Drentse gemeenten gedaan. De APV, afd. 3 Het bewaren van houtopstanden, oftewel de kapverordening, vormt de basis voor het nader uitgewerkte kapbeleid. Tevens zijn in de APV regels opgenomen ten aanzien van de Bomenlijst.

De bescherming van arealen bos en houtopstanden valt dus onder de Wnb, mochten deze groter zijn dan 10 are (1000 m²) of bestaan uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom. De gemeente hanteert soms voor 'buiten de bebouwde kom' een andere begrenzing dan voor de Weg- en verkeerswet. Bij twijfel kan hierover bij de gemeente informatie worden aangevraagd. Als de houtopstand groter dan 10 are is of bestaat uit een bomenrij van minimaal 20 bomen buiten de bebouwde kom, dan is er een meld- en herplantingsplicht van hetzelfde areaal bos binnen drie jaar na het kappen hiervan. Niet alle boomsoorten vallen onder deze wetgeving. Populieren, wilgen, essen of elzen die zijn bedoeld voor de productie als biomassa zijn uitgezonderd, indien tenminste een keer per tien jaar wordt geoogst, de beplanting na 1 januari 2013 is aangelegd en aan een aantal beplantingseisen is voldaan. Ook kerstbomen die niet ouder zijn dan twintig jaar, kweekgoed, fruitbomen en windschermen om boomgaarden zijn uitgezonderd.

NatuurNetwerk Nederland/ Ecologische HoofdStructuur

Strikt genomen valt de EHS/NNN niet onder de Wet natuurbescherming aangezien dit bepaald wordt door de provincies en niet door het Rijk.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur of EHS) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. De provincies krijgen echter zelf de gelegenheid om dit naar eigen inzicht zo goed mogelijk aan te wijzen, inrichten en beheren.

Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van het NNN plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.